

Kwartetten met Pattimura

Column van Fridus Steijlen

Nieuwsbrief Moluks Historisch Museum maart 2015

Eind februari zag ik de première van 'KRUIT! Het vergeten verhaal' door DeltaDua over de Molukse volksheld Pattimura. Pattimura was de bijnaam van Thomas Matulesia. Hij leidde in mei 1817, gesteund door onder andere Martha Christina Tiahahu, op het eiland Saparua een opstand tegen de Nederlandse overheersers. Muziektheatervoorstelling KRUIT! stelt kritische vragen over Pattimura. Hij wordt gezien als een antikoloniale held, omdat hij tegen de Nederlanders vecht, maar was hij dat ook? In de jaren voor zijn opstand diende hij immers in het Engelse koloniale leger dat toen korte tijd op de Molukken de baas was. Pattimura's actie zou zijn ingegeven door de angst dat de Nederlanders opnieuw een repressief bewind zouden invoeren. Was hij pro-Engels, anti-Nederlands of antikoloniaal?

Ik hoorde voor het eerst over Pattimura in 1976 van David, een Molukse vriend. Hij was lid van de Gerakan Pattimura, de Pattimura beweging, een progressieve Molukse jongerenorganisatie in Nederland die een blad uitgaf en scholingen organiseerde. Ik werd lid van de Gerakan Pattimura. Op de eerste pagina van ons tijdschrift, de Madjalah Pattimura, stond een tekening van Pattimura met een gedicht waarin jonge Pattimura's werden opgeroepen in zijn geest te strijden. Een romantisch symbool in een tijd van internationale strijd en solidariteit, een verre voorganger van Che Guevara eigenlijk. Pattimura was een van de helden van de Molukkers in Nederland.

Enkele jaren later was ik verbaasd Pattimura in Indonesië tegen te komen. Ook Indonesië had Pattimura als held omarmd. Soekarno had hem in de

jaren zeventig zelfs officieel tot nationale held uitgeroepen. Pattimura's naam sierde niet alleen een universiteit en het vliegveld op Ambon, maar ook allerlei straten door heel Indonesië en zijn beeltenis stond zelfs op het 1.000 rupiah briefje. Pattimura bleek bovendien de held van elkaar bestrijdende partijen. In 1947 werd in Malang door Indonesië het Pattimura Bataljon opgericht waarin Molukse republikeinen tegen de Nederlanders en de Molukse KNIL-militairen vochten. Op haar beurt riep in 1950 de RMS regering 15 mei uit tot Pattimura-dag. Iets wat de Indonesische regering later ook deed.

Verzetshelden van vroeger zijn schijnbaar vogelvrij en kunnen door iedereen worden geclaimd. Zo las ik pas geleden in 'Polemik Kapitan Pattimura' op www.kaskus.co.id dat Pattimura eigenlijk een islamitische Molukker zou zijn. Niet de christen Thomas Matulesia was Pattimura maar Ahmad Lussy. Volgens de bron was Pattimura's geschiedenis gegijzeld door christenen en ge-de-islamiseerd. En laten we eerlijk zijn, de meeste geschreven bronnen over Pattimura, zijn opstand en hoe hij door de Nederlanders ter dood werd veroordeeld, zijn inderdaad geschreven door christenen, Nederlandse nog wel.

'KRUIT!' is voor een stuk over een volksheld een goede titel. Volkshelden zijn explosief: wie mag ze claimen en met welke reden? Dat blijkt wel uit het kwartetspel dat is ontstaan:

"Mag ik van jou van de serie Indonesische helden Pattimura want hij kwam in opstand tegen de Nederlandse overheersers, en er is een bataljon naar hem vernoemd?

Is goed, maar mag ik dan van jou van de serie Molukse helden Pattimura omdat hij op Saparua in opstand kwam tegen de Nederlandse overheersers?

En mag ik dan van jou van de christelijke helden Pattimura omdat Thomas Matulesia een christen was?

Ja, als ik dan van jou van de islamitische helden Pattimura mag, want Pattimura was eigenlijk de moslim Ahmad Lussy!

KWARTET!"